

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1905. Första Kammaren. N:o 27.

Onsdagen den 29 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 22 i denna månad.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 7 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att gällande bestämmelser angående viktsatsen för inrikes bref skola bibehållas oförändrade, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att viktsatsen för inrikes bref, som befordras för enkelt porto, skall höjas från 15 till 20 gram.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 95;

Nej — 42.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 216, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 108 ja och 115 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 203 ja och 157 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 20 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, för år 1906 anvisar 1,670,000 kronor till fortsättning af statsbanan från Göteborg till Skee, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, på det sätt bifallit Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen, till fortsättning af statsbanan från Göteborg till Skee, för år 1906 anvisat 1,475,600 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 56.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 217, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 45 ja och 177 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 132 ja och 233 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 14 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullen å oblekt och ofärgad säck- eller packväf af jute skall höjas till 13

öre för kilogram, och att i följd häraf rubriken n:o 726 i gällande tulltaxa skall erhålla följande förändrade lydelse:

Väfnader:

jute-:

oblekt och ofärgad säck- eller packväf.... 1 kilogram 0: 13,

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, afslagit utskottets hemställan och den i ämnet väckta motionen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 48.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 218, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 72 ja och 151 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 162 ja och 199 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 33, punkten 1, förslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i enlighet med Första Kammarens beslut, vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, medgifver, att det under anslaget till landsstaterna i länen uppförda reservationsanslag till arfvoden åt extra länsnotarier och öfriga extra biträden vid länsstyrelserna samt till vikariatsersättning under semester för därtill berättigade tjänstemän höjes från 140,000 kronor till 155,000 kronor, eller med 15,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens beslut och utskottets hemställan, i anledning af Kungl. Maj:ts framställning höjt det under anslaget till landsstaterna i länen uppförda reservationsanslag till arfvoden åt extra länsnotarier och öfriga extra biträden vid länsstyrelserna samt till vikariatsersättning under semester för därtill berättigade tjänstemän från 140,000 kronor till 150,000 kronor eller med 10,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 112;

Nej — 27.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 219, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 31 ja och 190 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 143 ja och 217 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 33, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i enlighet med Första Kammarens beslut och utskottets hemställan, vill, att Riksdagen medgifver, att för telegrafverkets behof för ett pris af 300,000 kronor må inköpas den i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari 1905 omförmälda fastighet i Gäfle, hvori telegrafverket nu har förhyrda lokaler, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag om inköp af en fastighet i Gäfle medgifvit, att för anskaffande af lokaler i nämnda stad för telegrafverkets behof må ytterligare reserveras ett belopp af 100,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 66.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 220, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 75 ja och 148 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 149 ja och 214 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 41, punkten 1, förslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i enlighet med Första Kammarens beslut och utskottets hemställan, vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, höjer det å sjunde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar med 3,500 kronor, eller från 18,769 kronor till 22,269 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar skall uppföras med samma belopp som i innevarande års riksstat eller 18,769 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 96;

Nej — 43.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 221, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 76 ja och 142 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 172 ja och 185

nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 41, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i enlighet med Första Kammarens beslut och utskottets hemställan, vill, att friherre N. Trolles i Första Kammaren väckta motion (n:o 16) och herr J. Centerwalls i Andra Kammaren väckta motion (n:o 140), i hvilka båda motioner föreslagits, att Riksdagen måtte till det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel för år 1906 lämna ett bidrag af 750 kronor, icke skola till någon Riksdagens åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens beslut, med afslag å utskottets hemställan bifallit berörda motioner och sålunda beslutit att till det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel för år 1906 lämna ett bidrag af 750 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 64;

Nej — 74.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 222, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 96 ja och 124 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 160 ja och 198 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 60, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition.

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill *godkänna* dels följande stat för landtbruksinstitutet vid Ultuna:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
<i>Aflöning:</i>				
1 rektor, arfvode	—	—	2,000) Efter fem år kan aflöningen höjas med 500 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor, efter femton år med ytterligare 500 kronor och efter tjugu år med ytterligare 500 kronor.
1 lektor	2,600	1,400	4,000	
5 lektorer	13,000	7,000	20,000	
1 adjunkt	2,000	1,000	3,000	
1 adjunkt	2,000	1,000	3,000	
Extra lärare, arfvoden	—	—	2,250	
1 bibliotekarie	—	—	300	
Aflöning summa kronor	—	—	34,550	
Till institutets öfriga utgifter	—	—	24,450	
Summa kronor	—	—	59,000	

Anm. 1. Rektor och öfriga lektorer samt adjunkterna åtnjuta jämväl fri bostad.

Anm. 2. Af hvart och ett af lektorernas och adjunkternas ålderstillägg räknas 350 kronor tillhöra lönen och 150 kronor tjänstgöringspenningarna.

dels följande stat för landtbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
<i>Aflöning:</i>				
1 rektor, arfvode	—	—	2,000) Efter fem år kan aflöningen höjas med 500 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor, efter femton år med ytterligare 500 kronor och efter tjugu år med ytterligare 500 kronor.
1 lektor	2,600	1,400	4,000	
6 lektorer	15,600	8,400	24,000	
Extra lärare, arfvoden	—	—	11,700	
1 bibliotekarie	—	—	300	
Aflöning summa kronor	—	—	42,000	
Till betäckande af möjligen uppkommande förlust å mejerirörelsen	—	—	5,000	
Till institutets öfriga utgifter	—	—	28,000	
Summa kronor	—	—	75,000	

Anm. 1. Rektor och öfriga lektorer åtnjuta jämväl fri bostad.

Anm. 2. Af hvart och ett af lektorernas ålderstillägg räknas 350 kronor tillhöra lönen och 150 kronor tjänstgöringspenningarna.

dels och följande villkor:

att lärare vid institut skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af institutet eller eljest kan varda stadgad;

att med lektors- eller adjunktsbefattning vid institut icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid institutet;

i första lönegraden 100 kronor,

» femte » 160 » samt

höja det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till landbruksinstitutet vid Ultuna från 51,000 kronor med 8,000 kronor till 59,000 kronor och

höja det under samma anslagstitel uppförda anslag till landbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp från 65,000 kronor med 10,000 kronor till 75,000 kronor,
röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstas

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, *godkänt*

dels följande stat för landbruksinstitutet vid Ultuna:

<i>Aföning:</i>	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.
1 rektor, arfvode	—	—	2,000
1 lektor	2,600	1,400	4,000
5 lektorer	13,000	7,000	20,000
1 adjunkt	2,000	1,000	3,000
1 adjunkt	2,000	1,000	3,000
Extra lärare, arfvoden	—	—	2,250
1 bibliotekarie	—	—	300
Aföning summa kronor	—	—	34,550
Till institutets öfriga utgifter	—	—	24,450
Summa kronor	—	—	59,000

Efter fem år kan aföningen höjas med 500 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor, efter femton år med ytterligare 500 kronor och efter tjugu år med ytterligare 500 kronor.

Anm. 1. Så länge rektor och öfriga lektorer samt adjunkterna åtnjuta fri bostad, afdragas å lönen 500 kronor årligen.

Anm. 2. Af hvart och ett af lektorernas och adjunkternas ålderstillägg räknas 350 kronor tillhöra lönen och 150 kronor tjänstgöringspenningarna.

dels följande stat för landbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
<i>Aflöning:</i>				
1 rektor, arfvode	—	—	2,000	} Efter fem år kan aflöningen höjas med 500 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor, efter femton år med ytterligare 500 kronor och efter tjugu år med ytterligare 500 kronor.
1 lektor	2,600	1,400	4,000	
6 lektorer	15,600	8,400	24,000	
Extra lärare, arfvoden . .	—	—	11,700	
1 bibliotekarie	—	—	300	
Aflöning summa kronor	—	—	42,000	
Till betäckande af möjligen uppkommande förlust å mejerirörelsen .	—	—	5,000	
Till institutets öfriga utgifter	—	—	28,000	
Summa kronor	—	—	75,000	

Ann. 1. Så länge rektor och öfriga lektorer åtnjuta fri bostad, afdragas å lönen 500 kronor årligen.

Ann. 2. Af hvar och ett af lektorernas ålderstillägg räknas 350 kronor tillhöra lönen och 150 kronor tjänstgöringspenningarna.

dels och följande villkor och förbehåll för åtnjutande af de i staterna för instituten upptagna löneförmåner, nämligen:

att lärare vid institut skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af institutet eller eljest kan vara stadgad;

att med lektors- eller adjunktsbefattning vid institutet icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid institutet;

i första lönegraden 100 kronor,

» femte » 160 » samt

höjt det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanärningar» uppförda anslag till landbruksinstitutet vid Ultuna från 51,000 kronor med 4,000 kronor till 55,000 kronor; och

höjt det under samma anslagstitel uppförda anslag till landtbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp från 65,000 kronor med 6,500 kronor till 71,500 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 100;

Nej — 33.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 223, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 71 ja och 151 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 171 ja och 184 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfvensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 60, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, medgifva, att från och med innevarande år får för tjänstgöring i de delar af landet, där lagen angående vård af enskildas skogar och kungl. förordningen angående skogsvårdsstyrelser icke äger tillämpning, anställas en skogsingenjör med enahanda ersättning, som förut varit för skogsingenjör bestämd, dock ej öfver 3,300 kronor om året, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att icke bifalla Kungl. Maj:ts förslag om anställande af en skogsingenjör för tjänstgöring i vissa delar af landet.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 101;

Nej — 37.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 224, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 82 ja och 141 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 183 ja och 178 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 60, punkten 4, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen må för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande å extra stat bevilja och till utgående under år 1906 anvisa ett anslag af 200,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande bevilja ett anslag af 500,000 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa 250,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta af sistnämnda belopp under innevarande år förskottsvis utanordna 100,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 84.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 225, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 69 ja och 153 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 122 ja och 237 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med godkännande af det vid statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 14 januari 1905 fogade förslag till stat för kommandantsstaten, ökar anslaget till kommandantsstaten, nu 14,860 kronor, med 3,318 kronor till 18,178 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att, med godkännande af vid statsutskottets utlåtande n:o 5 fogade förslag till stat för kommandantsstaten (bil. 1), höja ifrågavarande anslag, nu 14,860 kronor, med 438 kronor till 15,298 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 57.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 226, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 22 ja och 201 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 102 ja och 258 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen för fortsatt tillverkning af ammunition för eldhandvapen beviljar 10,813,000 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisar 1,444,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att för fortsatt tillverkning af ammunition för eldhandvapen bevilja 3,522,700 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa 880,675 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 50.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 227, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 30 ja och 189 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 120 ja och 239 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 4, III, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, må af den vid 1904 års riksdag till uppförande af nya byggnader för armén beviljade summan, 6,800,000 kronor, för år 1906 anvisa 2,100,000 kronor att utgå, 500,000 kronor från den af 1902 års Riksdag till statsverkets kassaförlagsfond öfverförda summan, 6,500,000 kronor, och återstoden, 1,600,000 kronor, å extra stat, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat afslå Kungl. Maj:ts framställning om anvisande af medel å extra stat för år 1906 af den vid 1904 års riksdag till uppförande af nya byggnader för armén beviljade summan 6,800,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 123;

Nej — 13.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 228, som upplästes, och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 81 ja och 143 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 204 ja och 156 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 4, IV, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må till uppförande af nya byggnader för armén bevilja ytterligare 19,700,000 kronor samt däraf å extra stat för år 1906, för påbörjandet af nya kasernetablissemang till Lifregementets grenadjärer, Första och Andra Lifgrenadjärregementena, Västgöta regemente, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Älfsborgs, Bohusläns, Kalmar och Värmlands regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena, anvisa 4,400,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att afslå Kungl. Maj:ts förslag om ytterligare anslag till uppförande af nya byggnader för armén.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 124;

Nej — 18.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 229, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 48 ja och 176 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 172 ja och 194 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Sedan anmäلت blifvit, att bergsbruksidkaren Johan Johansson, hvilken den 11 februari 1903 af Riksdagen förordnats att vara en af kommitterade för tryckfrihetens vård, den 2 februari detta år affidit, samt kammaren i anledning däråf beslutit, att en kommitterad i den sålunda uppkomna ledigheten skulle utses, företogs för nämnda ändamål val af tolf valmän; och befunnos, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedde:

herr	<i>Blomberg</i>	med 88 röster
»	<i>af Ekenstam</i>	» 88 »
»	<i>Ekströmer</i>	» 88 »
friherre	<i>Falkenberg</i>	» 88 »
»	<i>Klingspor</i>	» 88 »
herr	<i>Lilliesköld</i>	» 88 »
»	<i>Melin</i>	» 88 »
»	<i>Nyström, J. F.</i>	» 88 »
»	<i>Sjöholm</i>	» 88 »
»	<i>Swartz</i>	» 88 »
»	<i>Säve</i>	» 88 »
»	<i>Trygger</i>	» 88 »

Företogs val af tre suppleanter för de af kammaren utsedde valmän, hvilka skulle äga att i ledigheten efter bergsbruksidkaren Johan Johansson utse en kommitterad för tryckfrihetens vård; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till suppleanter utsedde:

herr	<i>Uppström</i>	med 47 röster
greffe	<i>von Rosen</i>	» 46 »
herr	<i>von Mentzer</i>	» 42 »

Herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, tillkännagaf, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande klockan 7 på aftonen.

Föredrogs och hänvisades till Riksdagens särskilda utskott n:o 2 den af herr *Swartz* m. fl. under gårdagen väckta och då bordlagda motion, n:o 44, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 27 och 28 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 42, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af Gottlands artillerikårs, inom Visby stad belägna kaserntomt med därå befintliga byggnader,

n:o 43, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af tomtplatser å kronoparken Bjurfors i Kopparbergs län,

n:o 44, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af byggnadstomter vid Lakaträsks järnvägsstation å Djupsjö kronopark i Norrbottens län,

n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Örebro stad af mark för utvidgning af högre allmänna läroverkets i Örebro gårdstomt,

n:o 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disposition af Västernorrlands regementes förra mötesplats Sånge mo,

n:o 47, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående eftergift å arrendeafgifterna för arrendeåret 1904—1905 för två utarrenderade kronoegendomar i Stockholms län,

n:o 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse af kronans rätt till lägenheten Södra Fördärfvet n:is 86 och 87 å Filipstads stads område,

n:o 49, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af byggnadstomter å kronopark vid Nattavara järnvägsstation i Norrbottens län,

n:o 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af lägenheter och tomtplatser å förra profossbostället $\frac{3}{4}$ mantal Fjälkinge n:is 5, 30 och 35 i Kristianstads län,

n:o 51, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af $\frac{1}{4}$ mantal Knipe eller Mörlanda med Hofsbros kvarn i Älfsborgs län,

n:o 52, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af lägenheter å förra trumpetarbostället $\frac{1}{3}$ mantal Söndraby n:o 2 i Vedby socken af Kristianstads län,

n:o 53, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af förra militiebostället Gislöf n:is 22 och 30 i Malmöhus län,

n:o 54, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afsondring af mark från Borgholms kungsladugård i Kalmar län,

n:o 55, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af mark från kronohemmanen Vallen n:is 1 och 2 i Västernorrlands län,

n:o 56, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af en tomtplats å Strömsholms kungsladugård n:o 1 i Västmanlands län,

n:o 57, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition, angående försäljning till Örebro stad af de landssekretern, landskamrern och landtränmästaren i Örebro län förr anslagna löningsjordar, belägna å den s. k. Boskärsängen inom Örebro stads område,

n:o 58, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra regementsskrifvarbostället $\frac{3}{4}$ mantal Vida n:o 1 i Södermanlands län hörande obebyggd utäga, och

n:o 59, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af den under Kungsörs norra kungsladugård dagsverkskyldiga lägenheten Charlottenborg i Västmanlands län, biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande konstitutionsutskottets den 24 och 27 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 5, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Till konstitutionsutskottet hade öfverlämnats en inom Första Kammaren af herr *P. Em. Lithander* afgifven motion, n:o 31, däruti motionären föreslagit, att Riksdagen behagade för sin del besluta, att ett tillägg, efter den formulering, som konstitutionsutskottet kunde komma att affatta, skulle göras till § 65 riksdagsordningen af innehåll, att alla de statens inkomster, som härflyta från direkta skatter, skulle bestämmas endast genom kammarnas sammanstående beslut.

Ang. vissa beskattningsfrågors undantagande från omröstning enligt § 65 riksdagsordningen.

Utskottet hade på andragna skäl hemställt, att herr Lithanders förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Lithander: Herr vice talman, mina herrar! Det är för att söka vinna rättelse i en missuppfattning, hvilken synes hafva ägt rum i konstitutionsutskottet, som jag anhållit om ordet.

Det var nämligen för mig en mycket stor öfverraskning, att utskottet i ett sammanhang och i ett betänkande besvarade tvenne så olikartade motioner som herr Hugo Tamms och min. Den förra är n:o 33 och den senare n:o 31.

Det är nämligen så, att herr Hugo Tamms motion är alldeles fristående från rösträttsfrågan, hvaremot min motion står i närmaste förbindelse med densamma och är väckt med anledning af Kungl. Maj:ts proposition om utvidgad rösträtt.

Utskottet har själf anmält, att till stöd för sitt förslag har herr Hugo Tamm anfört Kungl. Maj:ts år 1902 aflättna proposition angående inkomstskatt, och likeledes att motionären herr Lithander säger i sin motion:

Första Kammarens Prot. 1905. N:o 27.

Ang. vissa
beskattnings-
frågors un-
dantagande
från omröst-
ning enligt
65 § riksdags-
ordningen.

(Forts.)

»Med anledning af Kungl. Maj:ts nådiga proposition af den 27 januari 1905 om utvidgad rösträtt för val till Riksdagens Andra Kammare anhåller jag få väcka följande motion och på samma gång fullgöra ett åliggande, som står i sammanhang med den föreslagna rösträttsreformen.»

Endast detta borde väl hafva varit tillräckligt tydlig anvisning för utskottet att behandla min motion i sammanhang med Kungl. Maj:ts proposition om utvidgad rösträtt. Men om icke detta skulle vara nog, så finns det dock nästan på hvarje rad i motionen anfördt, att den hör till rösträttsförslaget. Dessutom har jag i början af andra stycket af motionen i allt åberopat min fjolårsmotion, hvilken likaledes hade sammanhang med rösträttspropositionen och som också då behandlades i sammanhang med densamma.

Jag skall vidare påpeka, att på folio 2 i min motion står det följande:

»Det är en särskild beaktansvärd omständighet, som gör denna fara hos oss rent af öfverhängande, för den händelse att allmän rösträtt utan nödiga försiktighetsmått införes.»

Det jag föreslagit skulle vara ett af dessa försiktighetsmått. Däraf framgår, att motionen står i det intimaste sammanhang med Kungl. Maj:ts förslag.

Litet längre ned står det »vid införandet af allmän rösträtt», och i nästa stycke:

»Hos näringsidkare i hela landet råder stor oro för att ett förbiseende af denna näringarnas lifsfråga kan komma att äga rum vid rösträttsfrågans förestående behandling.» Vidare står det i följande stycke: »Att, då Sverige genom händelsernas och agitationernas tillskyndelser står inför eventualiteten af en allmän och ogaranterad rösträtt, framställa ett förslag, sådant som det jag här har äran frambara, det är en plikt» samt till sist i min motion: »enär det skulle skapa en för allt näringslif hämmande osäkerhet, om den direkta beskattningen under ändrade representationsförhållanden» — märk väl *under ändrade representationsförhållanden* — »kunde användas som ett politiskt maktmedel, eller om den ej erhöles tillbörlig stabilitet, och enär det skulle verka ruinerande för näringarna, om den nu befintliga indirekta beskattningen ersattes med direkta skatter, får jag alltså yrka» etc.

Jag kan icke förstå, att sammanhanget med Kungl. Maj:ts proposition om utvidgad rösträtt kunnat gå förbi konstitutionsutskottet, då det är på så många ställen i motionen uttryckt.

Genom det sätt, som konstitutionsutskottet nu använt, skulle således denna min motion icke blifva pröfvad i sammanhang med rösträttsförslaget. Detta anser jag emellertid vara af synnerligt stor vikt, ty den garanti, jag begär, är enligt min uppfattning den enda verkligt effektiva och värdefulla garanti, som kan åstadkommas, nämligen ett säkerhetsställande mot missbruk i afseende å påläggande af skatt. Det bör nämligen vara tydligt för hvar och en, att därest landets näringslif kommer att förklaras genom

outhärdliga skatter, så har detta icke allenast en ekonomisk betydelse, utan ock en kulturell, ty följden blefve af det allmänna utmattningstillståndet, att all kulturell utveckling äfven skulle blifva afklippt.

Såsom supplement till min motion har jag bifogat en skrifvelse, undertecknad af 1,300 till 1,400 erfarna och kunniga näringsidkare. Det lär väl icke vara utan betydelse, att dessa uttalat sig.

Det vore enligt min uppfattning mycket illa, om konstitutionsutskottet skulle genom en sådan behandling, som nu vederfarits min motion, afklippa möjligheten att vidtaga en sådan åtgärd, som jag önskat.

På dessa grunder anhåller jag om återremiss. Det är emellertid icke allenast för att motionen skall blifva behandlad i sammanhang med Kungl. Maj:ts proposition om utvidgad rösträtt som jag gör detta, utan också för att konstitutionsutskottet skall blifva i tillfälle att mera ingående upptaga till pröfning de många synpunkter och skäl, som blifvit uti nämnda skrifvelse uttalade.

Herr vice talman, jag anhåller få yrka, att min motion återremitteras till konstitutionsutskottet för att behandlas i sammanhang med Kungl. Maj:ts nädiga proposition om utvidgad rösträtt.

Herr Blomberg: Den föregående ärade talaren gjorde gällande, att behandlingen af hans motion i samma betänkande som herr Hugo Tamms motion skulle bero på något förbiseende från utskottets sida. Jag kan försäkra honom, att detta alldeles icke är fallet, utan att detta sammanförande af de båda motionerna beror därpå, att de afse ändring af samma grundlagsparagrafer och i samma syfte, om än herr Hugo Tamms förslag är mera begränsadt än den ärade talarens.

Nu invänder den ärade talaren, att han i sin motion gjort åtskilliga uttalanden, anknytande sig till Kungl. Maj:ts proposition om ändring i valrättsvillkoren till Andra Kammaren. Det är sant, att motionen genom vissa uttalanden i motiveringen ställts i samband med det kända förhållandet, att en kunglig proposition af nyss angifna innebörd föreligger till Riksdagens behandling; men motionären har dock icke hemställt om att införa de af honom föreslagna bestämmelser såsom villkor eller garanti i det förslag till grundlagsändringar, som i anledning af nämnda proposition kan blifva antaget till hvilande — något, som däremot uttryckligen gjorts i den af herr Lundeberg m. fl. afgifna motionen, hvilken sistnämnda motion därför också kommer att behandlas i sammanhang med rösträttspropositionen.

Den hemställan, den siste ärade talaren i sin motion gjort, är helt enkelt den, »att Riksdagen behagade för sin del besluta, att ett tillägg, efter den formulering, som konstitutionsutskottet kan komma att affatta, göres till § 65 riksdagsordningen af innehåll, att alla de statens inkomster, som härflyta från direkta skatter, skola bestämmas endast genom kamrarnas sammanstående beslut». Det är denna hemställan, som utskottet behandlat,

Ang. vissa beskattningsfrågors undantagande från omröstning enligt § 65 riksdagsordningen.

(Forts.)

Ang. vissa
beskattnings-
frågors un-
dantagande
från omröst-
ning enligt
65 § riksdags-
ordningen.

(Forts.)

och den är riktad endast på ändring af grundlagarnas bestämmelser rörande gemensamma voteringar. Utskottet har därför, såsom dess ovillkorliga skyldighet varit, behandlat motionen oberoende af rösträttsfrågan.

Jag vill härtill endast foga den erinran, att äfven i motiveringen till herr Hugo Tamms motion hänvisas på att förslag föreligga om ändring af valrättsvillkoren till Andra Kammaren, och att detta utgjort en särskild anledning till motionens väckande. Men det oaktadt har den motionen lika litet som herr Lithanders knutits vid förslagen om ändring i valrättsvillkoren, så att den garanti, hvilken man därmed velat vinna, oskiljaktigt förbundits med rösträttsutvidgningen. Jag tillåter mig därför hemställa om afslag å återremissyrkandet och om bifall till utskottets hemställan.

Ännu några ord ber jag dock att få tillägga.

Då den ärade talaren framhållit, att man genom en återremiss skulle bereda utskottet tillfälle att taga motionens innehåll i närmare öfvervägande, får jag försäkra honom, att utskottet redan har från saklig synpunkt ägnat hans motion all skälig uppmärksamhet. Och då utskottet efter noggrann pröfning funnit sig i anledning af herr Hugo Tamms motion om ändring af samma bestämmelser i liknande syfte böra hemställa om vissa grundlagsändringar — hvilken hemställan redan af kammaren godkänts —, så har denna pröfning naturligen tillika i viss mån inneburit en pröfning af det längre gående förslag, som herr Lithander framlagt. Beträffande detta längre gående förslag har utskottet kommit till det resultat, att utskottet icke funnit skäl tillstyrka en så vidsträckt afvikelse från hittills gällande grundsatser om de i samband med representationsförändringen år 1866 införda gemensamma voteringarna, som skulle blifva följden af herr Lithanders förslag. Utskottet har icke funnit af behovet påkalladt och ej heller lämpligt att biträda motionärens förslag, då de gemensamma voteringarna visat sig i det hela ändamålsenliga. Därför böra de enligt utskottets mening ej underkastas annan modifikation än sådan, som på grund af alldeles särskilda omständigheter kan i ett eller annat bestämdt hänseende — såsom i det af herr Hugo Tamm framhållna — finnas påkallad.

Som sagdt, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Lithander: Med anledning af hvad konstitutionsutskottets ordförande yttrade ber jag att få erinra om, att jag åberopat fjolårets motion i allt och att den i fjol behandlades i sammanhang med rösträttsfrågan. Jag kan icke tänka mig, att uppfattningen inom konstitutionsutskottet är så annorlunda i år mot i fjol, att den motion i samma ämne, som då väcktes, skulle behandlas i sammanhang med rösträttsfrågan, men i år icke. Dessutom, då den ärade talaren säger, att jag icke framställt någon sådan anhållan, skall jag be att ånyo få fästa uppmärksamheten vid, att det är under andra representationsförhållanden som jag har

begärt detta säkerställande mot missbruk i beskattningshänseende. Således är det alldeles beroende af rösträttsfrågans utgång, huruvida denna motion är af någon betydelse eller icke. Om Kungl. Maj:ts proposition i rösträttsfrågan icke skulle blifva antagen, komme min motion att falla af sig själf, men icke innan denna proposition blifvit pröfvad.

Utskottet har inskränkt sig till en mycket obetydlig motivering, det säger blott, att vissa svårigheter skulle uppkomma af gemensamma voteringar angående de statsinkomster, som äro beroende af direkta skatter. Jag kan icke fatta det, ty det ifrågasattes ju icke kamrarnas sammanstående beslut i andra fall än för bestämmande af de direkta skatterna. Skulle däremot sammanstående beslut äfven erfordras för afgörande af frågor om indirekta skatter och om statens utgifter, då blefve förhållandet annorlunda och förknippadt med praktiska svårigheter, men icke då det gäller endast statens inkomster af direkta skatter.

Dessutom återoppar utskottet som skäl för motionens afstyrkande fyra årtiondens erfarenhet. Den erfarenhet, som är vunnit under dessa årtionden, är inhämtad under de förhållanden, som nu råda, under det Andra Kammaren har varit sammansatt såsom den nu är efter representationsreformen 1866. Men mitt yrkande har afseende på framtiden. Det har afseende på tiden efter införandet af allmän rösträtt. Således har det ju icke något sammanhang med den tidigare erfarenhet, hvarom konstitutionsutskottet talar.

Jag vidhåller fortfarande mitt yrkande om återremiss, emedan jag anser det vara endast en enkel rättvisa och den enda riktiga behandlingen af min motion, i öfverensstämmelse både med innehållet och med det yrkande, jag däri tillåtit mig göra.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att punkten skulle visas åter till utskottet, och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Lithander* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition.

Den, som bifaller, hvad konstitutionsutskottet hemställt i punkten 2 af sitt utlåtande n:o 5, röstar

Ja;

 Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, visas punkten åter till utskottet.

Ang. vissa beskattningsfrågors undantagande från omröstning enligt 65 § riksdagsordningen.

(Forts.)

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja 92;

Nej 27.

Ang. revision af kyrkolagen. Föredrogs å nyo lagutskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 36, i anledning af väckt motion angående revision af kyrkolagen m. m.

I en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 26, hade herr *A. H. Hammar skjöld* hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes så snart ske kunde föranstalta om revision af gällande kyrkolag med dithörande författningar samt framlägga det förslag, till hvilket nämnda revision kunde gifva anledning.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande hemställt, att Riksdagen, med bifall till förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t så snart ske kunde föranstalta om revision af gällande kyrkolag med dithörande författningar samt framlägga det förslag, till hvilket nämnda revision kunde gifva anledning.

Herr Gilljam: Det lagutskottsutlåtande, som nu skall behandlas, är framkalladt genom en motion, hvilken motion återigen utgår från en hemställan, som sista kyrkomötet i underdånighet gjorde hos Kungl. Maj:t. Då jag var närvarande vid detta kyrkomöte och deltog i ärendets behandling, och då jag var af en annan åsikt än kyrkomötets pluralitet, ber jag att här få yttra några ord.

Att en revision af kyrkolagen är både nödig och nyttig, det erkänner jag gärna, och det torde vara en oomtvistad och oomtvistlig sak. I den omständigheten ser jag ock grunden, hvarför de flesta, eller rättare sagdt alla domkapitel utom ett, som afgifvit utlåtande med anledning af kyrkomötets hemställan, tillstyrkt en dylik revision. Blott ett domkapitel, det i Uppsala, har afstyrkt. Uppsala domkapitel har icke heller förnekat, att en dylik revision vore både nyttig och nödig, men — och där anser jag just, att vi hafva själfva hufvudpunkten — det anser genomförandet af en dylik revision till ett lyckligt slut för närvarande knappt vara möjligt. På grund däraf förklarar Uppsala domkapitel sig anse det föga rådligt att försöka företaga en dylik. Men nu säger man: om saken är nödig och nyttig, bör man väl icke genast kasta yxan i sjön, utan man bör göra ett försök. Oberoende af den omständigheten, att det alltid är olämpligt att

gagnlöst spilla tid och kostnad, vågar jag påstå, att ett dylikt försök äfven har sina stora olägenheter med sig. En olägenhet, som jag särskildt framhöll i kyrkomötet, var den, att de partiella reformer, på hvilka vi sista tiden fått lefva och med hvilka vi fått nöja oss, skulle komma att undanskjutas af denna stora, omfattande revision, och till följd däraf olägenheter uppstå på många håll. Jag vågar också påstå, att det komme att blifva slitningar och stridigheter, som skulle vara ganska obehagliga, och det finnes intet skäl att i onödan framkalla dessa. Erfarenheten har enligt min uppfattning visat, att när vi stå inför ett omedelbart fordrande aktuellt behof, kunna vi verkligen åstadkomma en lagstiftning på kyrkolagens och dit hörande stadgandens område. Där emot har erfarenheten visat, att vi alltid misslyckats, då vi velat försöka en fullständig revision. Jag kan i båda dessa afseenden hänvisa till lagutskottets eget utlåtande. I slutet på sid. 6 och i början på sid. 7 har utskottet räknat upp en hel mängd partiella förbättringar, ändringar och tillägg, gjorda under de sista 50 åren. När man läser igenom detta stycke, kan man verkligen känna sig ganska tillfredsställd. Det har visat sig, att vi icke hafva varit ur stånd att åstadkomma ett fruktbarande lagstifningsarbete på denna väg.

Huru är det däremot, när vi komma in på kapitlet om de fullständiga revisionerna? Jag skall äfven där hålla mig till utskottets egen framställning, som i historiskt afseende är mycket fullständig och som, såvidt det varit mig möjligt att pröfva den, synes mig vara fullkomligt riktig.

Den första fullständiga revision af kyrkolagen, som företogs, var 1725. Detta förslag framlades för 1731 års Riksdag, men hann då icke behandlas, hvarefter utskottet tillägger: »Förslaget ledde likväl icke till något resultat.»

Nästa försök att åstadkomma en fullständig revision af kyrkolagen var år 1824, då Kungl. Maj:t uppdrog detta ärende åt en kommitté. Kommittén afgaf sitt utlåtande 1828, men det möttes med så mycket betänkligheter särskildt från domkapitlens sida, att Kungl. Maj:t fann sig föranledd att öfverlämna ärendet åt nya kommitterade — det var, om jag icke missminner mig, 1833. Dessa nya kommitterade höllo på med sitt arbete till 1846. Detta år framlades ett fullständigt förslag till revision af kyrkolagen. Om det säger utskottet: »Icke heller det förslag till ny kyrkolag samt öfriga stadgar, denna kommitté utarbetade, ledde till någon påföljd.»

Nästa gång komma vi till en revision 1868, föranledd af en framställning från det första kyrkomötet. Resultatet af denna revision blef färdigt 1873, då kommitterade afgåfvoo ett vidlyftigt betänkande med, bland annat, förslag till ny kyrkolag, hvilket — tillägger utskottet — »dock aldrig blifvit förelagdt Riksdagens pröfning». Anledningen till att detta förslag icke blef förelagdt Riksdagens pröfning känner jag icke, men nog anser jag mig kunna ana den.

Ang. revision
af kyrkolagen.
(Forts.)

Ang. revision
af kyrkolagen.

(Forts.)

Därefter komma vi till 1888, då Riksdagen begärde en dylik revision af kyrkolagen. Däröfver heter det hos utskottet: »Denna riksdagsskrifvelse ledde dock endast till vissa smärre reformer.» Nu hafva vi kommit till 1903 års kyrkomöte. Anse verkligen herrarna, att efter den föregående erfarenheten, som för mig synes vara så långt ifrån en uppmuntrande erfarenhet, att den tvärtom synes vara ett *vestigia terrent* — synes det herrarna sannolikt, att vi nu skola kunna åstadkomma ett bättre resultat? Utskottet har, såvidt jag vet, icke kunnat anföra mer än ett skäl för sin mera optimistiska uppfattning, och det är erfarenheten från Finland, där man verkligen 1868 lyckades åstadkomma en ny kyrkolag. Men är det lika visst, att den kyrkliga likgiltigheten å ena sidan och den frikyrkliga ifvern å andra sidan hafva varit lika starkt framträdande i Finland, som de faktiskt för närvarande äro hos oss? Kan det icke dessutom låta tänka sig, att med de allmänna politiska förhållandena i Finland man ansåg det nyttigt och gifva en viss trygghet att kunna få till stånd en fast lagstiftning på detta område. Något sådant behöf anse vi oss helt visst för närvarande icke hafva; åtminstone finna vi icke behöfvet vara trängande. Under sådana förhållanden vill jag visserligen säga, att jag kan önska utskottets förslag all framgång, men för egen del vill jag icke vara med om att inbjuda till något dylikt försök, och därför, herr grefve och talman, ber jag för min del att få yrka afslag på utskottets förslag.

Herr Sjöcrona: Det synes åtminstone mig vara ett högst egendomligt förhållande, som inträffat vid behandlingen af det nu föreliggande betänkandet.

Detta lagutskottsbetänkande är affattadt med synnerlig och berömvärd fullständighet och omsorg, och jag instämmer till alla delar i hvad lagutskottet och förut kyrkolagsutskottet yttrat om vår nuvarande 1686 års kyrkolags ålderdomlighet och skröplighet och om behöfvet att kunna ersätta den med en fullkomligt ny kyrkolag. Men detta oaktadt kan jag icke komma till samma resultat som lagutskottet och motionären, nämligen att man nu bör begära en fullständig revision af hela denna kyrkolag. Jag har varit ledamot af kyrkolagsutskottet, där den siste ärade talaren var ordförande, och jag instämde med honom till fullo däri, att vill man vinna något inom kyrkolagstiftningens område, bör man fortgå på de partiella reformernas väg.

Den siste talaren har mycket fullständigt redogjort för erfarenheten i detta afseende inom den kyrkliga lagstiftningens område. Jag skall be att i allra största korthet få tillägga något om hvad erfarenheten lärt på andra lagstiftningensområden.

Under de 170 år, som förflutit sedan 1734 års lag antogs, hafva visserligen alla dess nio balkar undergått mångfaldiga förändringar och lämpningar till tidens fordringar, men det är endast tre af dessa balkar, som blifvit fullständigt upphäfda och ersatta med nya lagar, nämligen missgärnings- och straffbalkarna samt

utsökningsbalken. Hvad den sista balken angår, behandlar ju den ett ganska begränsadt område, men den hade äfven den undergått högst betydande förändringar, innan man slutligen 1879 kunde antaga den nya utsökningslagen.

Ang. revision
af kyrkolagen.
(Forts.)

Hvad åter missgärnings- och straffbalkarna angår, har det gjorts mångfaldiga förändringar under 1700-talet och första hälften af 1800-talet. Man hann omsider därhän, att man 1855 fick en lag eller, såsom den då kallades, förordning om stöld, snatteri samt rån. Så fingo vi 1858 en förordning om bedrägeri och annan oredlighet och 1860 en förordning om mord, dröp och annan miss-handel. Först sedan man genomfört dessa högst betydande förändringar i de gamla missgärnings- och straffbalkarna, först då kunde man skrida till att antaga en fullständigt ny strafflag, som utfärdades, såsom vi veta, 1864, och den har gällt sedan 1865. Här lär också erfarenheten, att vill man komma någon vart, bör man gå på de partiella reformernas väg. Kyrkolagsutskottet 1903 ville emellertid icke ansluta sig till denna uppfattning, att det skulle lända till bättnad, om man valde de partiella reformernas väg, utan man skulle göra en fullständig revision. Utskottet yttrade sig sålunda: »En systematisk lag, hvars skilda delar stå i det rätta förhållandet till hvarandra och tillsammans bilda ett organiskt helt, åstadkommes lättare och bättre därigenom, att revision af hela lagen sker på en gång.» Ja, mina herrar, detta kan man väl egentligen säga är en fras. De flerfaldiga förslag, som här redan föreliggga till förändrade bestämmelser inom kyrkolagstiftningen, hafva utan tvifvel systematiskt sammanhang med hvarandra så mycket som möjligt. Jag kan icke finna annat, än att detta uttryck nästan påminner om Tegnér's bekanta poem till Hammarskjöld, eller som han där kallas Hammarspik, där Tegnér säger:

Sen tänkte du: »Det är ej skäl
att mina skrifter styckas.

Dumt är hvart särskildt stycke väl,
men samlingen tör lyckas.»

Nu vill jag visst icke med detta hafva antydtt, att de flera föreliggande förslag, som vi nu redan hafva, skulle vara underhaltiga. Tvärtom. De förslag, som vi redan hafva liggande, äro nog utarbetade med mycken omsorg och skicklighet, fastän de ännu icke kunnat vinna majoritet ens i kyrkomötet. Dessa förslag handla om stiftsstyrelsen, om kyrkotukten, om den enskilda själavården, om konfirmationen och om Herrans heliga nattvard, men de hafva ännu icke blifvit antagna af kyrkomötet. Det är gifvet, att med ledning af dessa omsorgsfullt utarbetade förslag och om man vid behandlingen af dem tager i betraktande allt, som blifvit anfördt under behandlingen i kyrkomötet, bör det icke vara någon oöfvervinneligt svår sak för regeringen, när regeringen finner tiden lämplig, att möjligen med biträde af en eller ett par lämpliga personer bearbeta alla dessa förslag och successivt framlägga dem till skärskådande af kyrkomötet och Riksdagen, d. v. s.

gå de partiella reformernas väg. Och icke är det väl någon, som tror, att om man nu sammanför dessa förslag till ett och därtill fogar en del andra förslag, som äro erforderliga för att få en fullständigt ny kyrkolag, det skall gå bättre. Jag tror nog vi kunna tänka med Tegnér: samlingen torde nog *icke* lyckas.

(Forts.)

Hvad skulle man då egentligen vinna med ett bifall till lagutskottets förslag? Kyrkomötet har redan skrivit till Kungl. Maj:t och begärt en fullständig revision af kyrkolagen, och det har blifvit understödt, såsom den siste talaren nämnde, af alla domkapitlen utom ett. Då har ju regeringen full anledning att, om den så finner lämpligt, tillsätta en stor kommitté, som komme att arbeta i flera år, innan vi ens kunde lyckas få ett betänkande, och sedan tror jag för min del, att hela lagförslaget skulle stanna på första paragrafen, nämligen den, som handlar om bekännelsen. Då emellertid regeringen mycket väl kan, om den vill, taga sig anledning af kyrkomötets skrivelse att sätta till en sådan kommitté, hvad betyder det då, om Riksdagen nu skulle skriva? Jo, icke annat än en påtryckning på regeringen, att regeringen skall tillsätta en kommitté och därmed för flera år undanskjuta de partiella reformerna inom kyrkolagstiftningen, som äro synnerligen nödvändiga och önskvärda.

På grund häraf kan jag icke annat än i likhet med den förste talaren yrka afslag.

Herr Trygger: Lagutskottet, som i likhet med kyrkomötet tillstyrkt en skrivelse till Kungl. Maj:t, har här i kammaren fått emot sig reservanternas från kyrkomötet i frågan. Den stora sakkännedom, som de hafva på detta område, finnes naturligtvis icke med samma säkerhet inom lagutskottet, men jag skall dock be att få anföra några af de skäl, som varit bestämmande för utskottet, och söka bemöta de skäl, som här anförts mot utskottets förslag.

Hufvudskälet för utskottet har varit det, att det är nedsättande att hafva en lag, där en massa bestämmelser äro antikverade och rent af stridande mot vår tids uppfattning, liksom ock det är svårt att utkräffa aktning för en dylik lags öfriga bestämmelser, som böra iakttagas. Följaktligen bör man se till att så fort som möjligt få ändring i dessa förhållanden.

Häremot skulle man visserligen kunna säga, att man kunde gå de partiella reformernas väg, och den förste högt ärade talaren anförde mot utskottets förslag, att man många gånger förut har begärt en allmän revision och försökt sig därpå, men att det har alltid misslyckats. Hvad denna invändning beträffar, händer det ju ofta, att en fråga faller många gånger; till sist blir den mogen, och då går den igenom. Och det kan ju hända, att så blefve fallet äfven här. Den omständigheten att det icke lyckats förr, då det i alla fall insatts starka krafter, kan ju komma det nu afsedda försöket till godo. För öfrigt tänker jag mig, att när man har att välja mellan partiella reformer och en allmän revision, skulle det afgörande vara det, att där det på en mångfald ställen

behöfdes förändringar, skulle man begära en allmän revision, men där så icke vore fallet, skulle man nöja sig med partiella reformer. I fråga om kyrkolagen är det på en flerhet ställen, som förändringar behöfvas, och för att få sammanhang i de afsedda förändringarna, trodde utskottet, att en allmän revision vore lämplig. Nu invände den siste ärade talaren, att kyrkomötet skrifvit och att det således vore fullkomligt onödigt, att Riksdagen också skulle skrifva. Denna erinran var naturligtvis också under öfverläggning i utskottet, och där fann man, att *om*, sedan förevarande motion blifvit väckt, densamma skulle afstyrkas af Riksdagen, skulle däri ligga en särskild anledning för Kungl. Maj:t att icke fästa det afseende vid kyrkomötets skrifvelse, som eljest kunnat blifva fallet, i händelse frågan icke kommit före i Riksdagen. Vi trodde, att, då Riksdagen förut, innan kyrkomötet begagnade sig af sitt initiativ, skrifvit i detta ämne, det icke skulle vara egendomligt, ifall Riksdagen nu, i stället för att genom afslag motarbete framgång för kyrkomötets hemställan, skulle genom bifall till motionen ådagalägga, att Riksdagen åtminstone icke förändrat sin uppfattning och att följaktligen från Riksdagens sida icke någon obägenhet finnes mot att göra ännu ett försök i denna, såsom jag tror, synnerligen viktiga fråga. Detta har varit bestämmande för utskottet, och på dessa skäl vågar jag hemställa om bifall till utskottets förslag.

*Ang. revision
af kyrkolagen.
(Forts.)*

Herr Billing: Någon egentlig anledning att yttra mig i denna fråga kunde ju sägas icke föreligga, då de åsikter, som jag har, redan mycket klart och kraftigt blifvit uttalade. Men då det ärende, som nu här är föredraget, har en ofantligt stor betydelse i kyrkligt afseende, kunde det väl hända, att någon skulle finna det underligt, om icke jag uttalat också min mening i denna sak. I likhet med de två opponenterna mot lagutskottets betänkande, vill också jag skänka lifligt erkännande åt detta betänkandes motivering, och det icke blott åt formen för detsamma och den rikhaltiga och fullständiga samlingen af fakta, som här varit intressant att erinra sig, utan också åt utskottets önskan att stöda den af kyrkomötet framburna begäran. I likhet med kyrkomötet har utskottet anfört många mycket goda, talande skäl för sitt förslag, och här finnes icke någon, som har den allra ringaste sakkunskap i detta ärende, som icke vet, att det finnes mycket goda skäl för en revision af kyrkolagen. Men allt detta medgifvet, blir dock frågan: är den af kyrkomötet och nu af lagutskottet förordade utvägen den praktiska utvägen för att råda bot för de missförhållanden, som alla erkänna? Jag får säga, att det är för mig mycket motbjudande att i Riksdagen yrka afslag på en begäran, som kyrkomötets pluralitet framburit, men då jag i kyrkomötet såväl vid den förberedande utskottsbehandlingen som sedan i plenum motsatte mig den här omtalade skrifvelsen från kyrkomötet, och då jag anser, att ett bifall till lagutskottets förslag — jag tager för afgjort, att regeringen skulle ställa sig kyrkomötets

Ang. revision af kyrkolagen. och Riksdagens gemensamma begäran till efterrättelse — skulle medföra verklig skada, kan jag icke underlåta att sluta mig till dem, som hafva yrkat afslag på utskottets hemställan.

(Forts.)

Jag skall icke vidlyftigt gå in på de synpunkter, som här redan blifvit framhållna, utan jag skall blott besvara, mycket kort, den frågan: hvad blir följden af ett bifall till lagutskottets betänkande? Jo, tre följder blifva alldeles odisputabla däraf:

För det första en stor kommitté, ty den kommitté, som skulle revidera kyrkolagen, måste blifva en stor kommitté, och denna kommitté finge helt visst arbete — därom är jag öfvertygad — för ett tiotal år, detta så mycket säkrare, som de ledamöter, som skulle med framgång arbeta i kommittén, endast kunde använda kort tid om året för kommitténs arbeten. Komme sedan ett förslag fram med en mängd reservationer, skulle mycket lång tid åtgå för granskning af allehanda myndigheter.

Den andra nödvändiga följden fruktar jag skulle blifva, att, såsom här sagts, inga partiella reformer skulle kunna genomföras. Jag fruktar, att så skulle blifva följden, och jag har stor anledning att tro det. Sådana lagförändringar, som äro af förhållandena allra mest påkallade och som skulle kunna utföras utan större svårigheter, skulle begrafvas i denna stora kommittés sköte för många år. Jag skall peka på två sådana förändringar. Den ena har lagutskottet själf antydt i slutet af betänkandet, nämligen frågan om omorganisation af stiftsstyrelserna, som lagutskottet anser alldeles nödvändigt påkallad genom läroverksreformen. Den andra är en fråga, som ju har åtminstone en kyrklig sida och en mycket viktig sådan, om den också har ännu flera sidor, som äro af civillags natur — jag tänker på äktenskapslagstiftningen, hvarom både kyrkomötet och Riksdagen skrivit till regeringen, och som på grund af de sedliga förhållandena och de för närvarande förekommande otroliga oordningarna på detta område är i högsta grad påkallad.

Den tredje följden af ett bifall har den förste talaren påpekat, och jag skall endast stryka under hvad han sagt. Tänk hvilka slitningar det skulle blifva angående alla dessa gamla lagparagrafer, om de skulle ändras. Vore det endast eller hufvudsakligen fråga om en kodifiering af hvad som skall anses gälla såsom kyrkolag, då vore det en annan sak; men, mina herrar, tänken eder alla dessa förslag till förändringar efter alla dessa nu för tiden skiftande tycken — huru många slitningar skulle det icke här blifva mellan särskildt stat och kyrka, slitningar, som helt visst icke skulle hafva med sig några goda eller nyttiga följder? Det förekommer mig därför, som om det vore verkligt oförståndigt och äfven delvis farligt att affärda en sådan skrivelse, som här föreslagits.

Detta var min uppfattning vid 1903 års kyrkomöte, och vid den blir jag. Sedan dess har visserligen ett och annat nytt tillkommit, som skulle kunna vara ägnadt att i någon mån omstamma min uppfattning.

Jag kan icke underlåta att begagna tillfället att här peka på hvad också lagutskottet på ett erkännansvärdt sätt betonat, genom den nya läroverksstadgan åtskilliga stycken i kyrkolagen helt enkelt blifvit afskrifna. Lagutskottet har nämnt ett sådant stycke. Det kunde hafva nämnt flera. Jag skall inskränka mig till att uttala min allra djupaste förvåning öfver, att man genom en administrativ stadga har ansett sig berättigad upphäfva åtskilliga paragrafer i gällande kyrkolag, då regeringsformen föreskrifver en helt annan ordning för ändring i kyrkolagen; men fastän jag nu har varit vittne till ett sådant, efter min uppfattning, mycket våldsamt sätt att behandla en vår gällande lag och således däri skulle kunna se ett exempel på den högst ringa respekt kyrkolagen äger, kan jag dock icke ändra min uppfattning, utan anser mig skyldig att yrka afslag på utskottets betänkande.

Ang. revision af kyrkolagen.
(Forts.)

Herr von Möller: Jag hoppas herrarna ursäkta, att jag så sent tager till ordet, men det är icke ofta det förunnas mig att i sådant sällskap som här i dag göra något yrkande. Om jag således, delande dessa herrars uppfattning, bestiger samma galeja som de båda reservanterna från 1903 års kyrkomöte, så vill jag på förhand säga, att det icke kan falla mig in att våga placera mig på samma ställe som dessa herrar, som ju tagit plats på *akterdäck*; jag skall bedja att få intaga en mer anspråkslös plats, i *fören*, där det i utbytte brukar blåsa friskare vindar.

Det har af föregående talare påpekats, att flera partiella reformer äro högst önskvärda. Eftersom jag liksom dessa talare anser omöjligt på grund af rådande stridiga tendenser att få till stånd en mera omfattande förändring, vill jag gärna gå med dem i deras önskan, att partiella reformer måtte vidtagas med någon utsikt till framgång. Det har ofta förundrat mig, att de personer, som i kyrkomötet intaga en ledande ställning, icke försökt att där väcka dylika ändringsförslag. Sådant kyrkolagen för närvarande är, kan man gärna säga, att det är ett gammalt *kulturhistoriskt kuriosum*, ofta nog mera ägnadt att väcka löje än vördnad för lagen. Jag skall tillåta mig att påpeka några af kyrkolagens paragrafer, och jag upprepar, att det förvånar mig, att för dem, det borde ligga närmast om hjärtat att få bort sådana brister, dessa icke fallit i ögonen. Jag vill blott taga i högen. I kap. 3 § 5 talas om faddrar: »därtill må inga andra bjudas än de, som äro af vår religion, till laga ålder komna och i *katekismi lära väl kunnige*». Detta villkor kunde väl saklöst borttagas såsom antikveradt. Vidare: 10 § i samma kapitel, där det heter: »judar, turkar, morianer och hedningar, som här i riket inkomma, skola undervisas om vår rätta lära och befordras till dop och kristendom; försumma de detta, som böra sig härom värda låta, då skola de därför tilltalas»; likaså § 13, äfvensom § 27 i 19 kap.: »Prästerna skola blifva vid den klädebonad, som deras stånd bäst höfves och anstår; och de ringare präster må ej bära sådan dräkt,

Ang. revision
af kyrkolagen.
(Forts.)

som biskopar (superintendenter), præsidies consistoriorum och teologie doktorer ägnar». Tycka herrarna det är lämpligt, att en sådan paragraf står kvar? I fråga om visitation heter det i kap. 24 § 7, att »därtill måste både lärare och åhörare sig skicka och bereda. Inga åhörare, hög eller låg, barn eller tjänstefolk, icke heller de af främmande lära, som bo i socknen, må utan laga förfall blifva därifrån, undantagande så många som till husets skötsel och säkerhet nödtorftigt hemma lämnas måste. De motvilligas och tredskas namn skola upptecknas, och den förfallolöst utblifver, böte till kyrkan en daler, men barn och legofolk två marker silfvermynt.» Likaså de två första punkterna i § 10. För att icke alltför länge uppehålla herrarnas tid, vill jag nu blott anföra den klassiska § 22 i kap. 24: »Kyrkoherden skall låta sig angeläget vara, att ungdomen i hans socken lära läsa i bok och förstår sina kristendomsstycken; jämväl besöka sina åhörare, det ena huset efter det andra, när de å båda sidor kunna därtill hafva bekvämlig tid och lägenhet, och då efterfråga, huruledes de samt deras barn och tjänstehjon sinsemellan sig förhålla, förmanande dem till allt det, som godt och lofligt är. Vid sådana tillfällen skall han ock undervisa de gamla om de frågor, han vill dem i kyrkan föreställa, på det de må vara beredda på tjänliga svar och föregå ungdomen med goda exempel.» Hvad säges om en sådan lagparagraf? Den står ännu kvar! Man tyckes anse, att kyrkolagen skall vara ett antediluvianskt antikvitetskabinett, då man icke anser sig behöfva taga bort dylika galenskaper.

Herrarna känna mer än väl och det har äfven nu framhållits, att det skulle vara svårt att få till stånd ändringar af denna lag. De, som varit här i kammaren några år, torde nog erinra sig, huru svårt det visat sig att komma någon vart i detta fall, emedan Första Kammaren i allmänhet jämte kyrkomötet drager åt ett håll och Andra Kammaren åt ett annat. Kan man tänka sig någon möjlighet till framsteg eller utveckling i detta fall med den schism, de olika tendenser, som råda mellan kamrarna och kyrkomötet? Jag vågar betvifla det. Jag erinrar om, huru Riksdagens försök att erhålla en bättre öfverensstämmelse mellan grundlagens och kyrkolagens bestämmelse med afseende på läro-begreppen strandade på kyrkomötets veto. Huru lång tid hafva vi ej tuggat på civiläktenskapet, huru många gånger ha ej motioner från Andra Kammaren om ändringar i dissenterlagen framkommit angående utträde ur statskyrkan, men Första Kammaren har regelbundet afslagit ändringsförslagen.

Herrarna hafva nog i minnet min motion om ändring af § 6 uti lagen om jordfästning rörande begrafning i stillhet. Riksdagen beslöt ändring i föreskrifterna angående själfmördares begrafning, men kyrkomötet sade nej, ehuru reformen väl af kristliga barmhertighetshänsyn bort bifallas. Ett annat exempel, som jag tycker vara bland de mest betecknande, är bibehållandet af kap. 10 kyrkolagen, som handlar om kyrkans bann. Det säges visserligen, att det stora bannet begagnas icke, men det står kvar

i lagen, och de ord, som här stå, äro enligt min uppfattning minst *Ang. revision af kyrkolagen.* sagt upprörande. Det heter där: »Ty sätter jag honom nu, efter *Herrens Jesu Kristi befallning* och predikoämbetet betrodde fullmakt, i bann, skiljande honom ifrån den *heliqa kristliga* kyrkans delaktighet och *bindande honom i hans synd*, till dess han sig besinnar, ödmjukar, bekänner och bättring tillbjuder.» I fortsättningen heter det: »Den, som igenom denna större bannlysning varder satt utom Guds församlings gemenskap, skall ock vara utesluten ifrån alla samkväm och umgänge med annat folk, förutom sin hustrus, barns och tjänsthjoms — —; dock må man med honom handla och vandla i köp och byten, men icke som med en kristen broder.» Det är verkligen betecknande för vår tid, betecknande för den *indifferens*, som finnes på detta område, att ett sådant stadgande kvarstår. Man tycker kanske, att det betyder så litet, om det står kvar eller icke; det tillämpas ändå icke. Men när 1884, 1885 och 1889 motioner i Riksdagen förekommo om borttagande af detta stadgande, *afslog Riksdagen* dem, emedan man ville hafva en kyrkotuktslag i stället. Motionären omförmäler den finska kyrkolagens revision, och jag vill minnas, att en talare vid sista kyrkomötet ansåg denna »ganska god» och att denna kunde bli en förebild för den svenska lagrevisionen. Men skola vi hafva den finska kyrkolagen till mönster, då vill jag hellre ej alls veta af någon revision. Skulle vi få en kyrkotuktslag sådan som den i finska kyrkolagen, så finge vi åtminstone en, som heter duga. Om detta är villkoret för att man skall lossa på bannet, då må hellre bannet stå kvar. Af de anförda exemplen framgår, hur svårt det är att få till stånd äfven *partiella förändringar*, hur mycket svårare då en revision af lagen i dess helhet!

Ett annat skäl för mig, hvarför jag icke vill vara med om utskottets förslag, är, att såsom vi nu hafva det, tillämpas icke en stor del af lagens stadganden, men finge vi genom de indifferentes bistånd en ny lag, måste den naturligtvis efterlefvas, och jag fruktar, att det blefve öfver den liberala riktningen det komme att gå ut, precis som det skulle inträffa, om bekännelseskriterierna skulle revideras och en del af satserna i Augustana eller Symbolum Athanasianum skulle utgallras. Då skulle förpliktelsen till de återstående blifva dess mera bindande, och det skulle gå lättare att utöfva förtryck mot det liberala prästerskapets lärofrihet. På samma sätt komme det att gå, ifall en revision af kyrkolagen kom till stånd; då skulle den tillämpas, och det komme att gå illa för dem, som opponerade sig mot de reaktionära, som makten hafva.

Såsom herrarna finna, är det icke fullt af samma skäl som de föregående talarne, som jag förordar det slut, hvartill de kommit. Jag har härmed velat säga ifrån, hvarför jag för min del icke velat vara med om detta och hvarför jag yrkar afslag å utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs. och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 49.

Ifrågasatt internering af alkoholister. Föredrogs å nyo lagutskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 37, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående internering af alkoholister.

I berörda inom Andra Kammaren af herrar *J. G. Pettersson* i Södertälje, *E. Beckman* och *C. Wallis* väckta motion, n:o 155, hade föreslagits, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån föreskrifter skulle kunna meddelas i fråga om internering af alkoholister äfven mot deras vilja i för dem afsedda kuranstalter, samt, ifall utredningen därtill gäfve anledning, för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.

Utskottet hade i förevarande utlåtande hemställt, att Riksdagen, med bifall till förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån föreskrifter skulle kunna meddelas i fråga om internering af alkoholister äfven mot deras vilja i för dem afsedda kuranstalter samt, ifall utredningen där-

till gifve anledning, för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.

*Ifrågasatt in-
ternerung af
alkoholister.*

(Forts.)

Vid utlåtandet hade reservation afgifvits af herrar *Trygger*, *G. Andersson*, *Ridderbjelke*, *Uppström*, *Redelius* och *Trana*, utan att dessa likväl däri framlagt sin mening.

Herr *Trygger*: Mot detta utskottets betänkande har jag jänte fem andra reservanter anmält min reservation och jag skall bedja få anföra de skäl, som för mig varit bestämmande.

De tvenne synpunkter, från hvilka man synes böra betrakta denna fråga, äro å ena sidan, att man vill utöfva tvång samt ingripa i de enskildes frihet, och å andra sidan hänsyn till kostnaden. I förra afseendet synes mig saken rätt betänklig, ehuru jag visserligen erkänner, att, ifall domstol pröfvade omständigheterna, faran icke blefve så stor, som den eljest skulle blifva. Men om så skall ske, tror jag icke detta medel blefve synnerligen ofta användt inom de bättre situerade klasserna. Hvad de öfriga åter beträffar hafva vi redan bestämmelser, som ofta verka i samma riktning som en dylik tvångsinternerung, nämligen dömande till allmänt arbete.

Sedermera kommer kostnadsfrågan, och då är ju klart, att hade vi råd att göra detta liksom mycket annat, funnes intet skäl att af kostnadshänsyn motsätta sig denna sak. Det gjorde ju ingenting, om vi blott hade tillräckligt med penningar, men vi hafva icke obegränsad tillgång till penningar, och böra därföre väga de olika ändamålen samt efterse, hvilka äro viktigare än andra. För min del måste jag säga, att det synes mig, som om det funnes andra mycket viktigare samhällsintressen, som böra tillgodoses, än att dessa alkoholister skola komma in på kuranstalter för att möjligtvis förbättras, kanske någon gång helt och hållet men i andra fall blott till en viss grad och sedan falla tillbaka. Jag kan icke finna, att samhället har råd till dylikt, och anser därför betänkligt att bifalla en skrifvelse, sådan den utskottet här föreslagit. För att icke missförstås, vill jag till sist säga, att jag är en så varm vän af nykterhetsrörelsen som någon, men just i fråga om denna rörelse måste man se till, att man icke gör sig skyldig till öfverdrifter, och jag kan icke hjälpa, att här föreliggande förslag synes mig innebära en öfverdrift. Jag hemställer på grund häraf om afslag på utskottets hemställan.

Herr *Ewerlöf*: När man under många år sysslat med fattigvårdsärenden, när man därunder iakttagit, att i 90 fall af hundra orsaken till familjens fattigdom och elände beror på hufvuderns omåttliga spritbegär, och när man sett, huru fort det kan gå för sig att resa en familj upp ur eländet, om endast mannen blir nykterist — så kan man svårligen ställa sig afvisande mot en motion, hvilken såsom denna afser att skapa ett effektivt vapen i nykterhetsstriden. Hvad det beträffar att vi icke hafva råd att betala kostna-

*Ifrågasatt in-
ternerung af
alkoholister.*

(Forts.)

derna för en sådan anstalt, så föreställer jag mig, att förlägger man densamma på landet, till en kronan tillhörig egendom, skulle man lätt för en ringa kostnad kunna erhålla en försöksanstalt, hvilken sedan, om försöket visade sig utfalla lyckligt, kunde utvidgas. Hvad den moraliska sidan af saken beträffar, så anser jag absolut icke oriktigt, att personer, som säkerligen äro att anse såsom nära på sinnessjuka, mot sin vilja på kortare tid underkastas internering. För öfrigt anser jag, hvad penningfrågan angår, att, då nu millioner rulla till lands och vatten, afsedda till försvar mot fienden i en såsom jag hoppas långt aflägsen framtid, vi böra kunna använda någon jämförelsevis ringa summa på försök att bekämpa en fiende, som redan finnes i landet och tyvärr anställer stor förödelse. I juridiskt afseende är jag alldeles öfvertygad om att man skall kunna finna en form, under hvilken man bör kunna verkställa dessa mot alkoholister riktade tvångsätgärder, utan att stöta det allmänna rättsmedvetandet. Jag tillåter mig yrka bifall till utskottets förslag.

Grefve Lewenhaupt: Då jag delar de åsikter, som gifvits uttryck i utskottets betänkande, ber jag att i anledning därpå få yttra några ord.

Utskottets ordförande gjorde åtskilliga invändningar emot det slut, hvartill utskottet kommit, och anförde bland annat, att det skulle vara en ganska betänkelig sak att genom tvång internera de personer, som här äro i fråga. Detta finner jag ganska naturligt, under antagande att man har att göra med fullt medvetna och fritt handlande människor; då kan ju en sådan betänklighet vara befogad, men åtskilliga skäl tala för, att alkoholister äro allvarligt sjuka personer, som icke genom egen kraft kunna komma från denna last, utan måste omhändertagas af andra människor, och då de icke vilja på något sätt söka bot, finnes icke något annat att göra än att genom tvång insätta dem på kuranstalter och sålunda återgifva dem till samhället.

Vidare har lagutskottets ordförande anført, att kostnaderna blifva ganska stora för inrättande af anstalter, där alkoholister kunde botas. Det är mycket sant, att de kunna blifva ganska stora, men allting beror på huru man ordnar här i världen. En stor del af dessa alkoholister äro, såsom vi veta, mäktiga till arbete, och det kunde tänkas att anstalterna inrättades på sådant sätt, att de internerade finge på något vis utföra arbete, hvarigenom en stor del af kostnaden för underhåll och vård kunde ersättas. På många ställen utomlands äro dylika vårdanstalter inrättade på landsbygden, och de, som där vårdas, sysselsättas om sommaren med åkerbruk och stenarbeten, om vintern med vedhuggning och dylika arbeten. Jag förstår icke, hvarför man ej äfven i detta land skulle kunna inrätta sig på billigt och praktiskt sätt. Man behöfver icke bygga verkliga palats, i den stora stil som våra fångelser och kasernbyggnader äro slottslikt utförda, utan inrätta sig på ett enkelt och praktiskt sätt, taga föredöme af dylika anordningar i ut-

landet; förvisso skulle dylika anstalter bli till stor nytta för samhället, att börja med kunde vi inrätta en sådan och därpå samla erfarenhet. När nu staten har så ofantligt stora inkomster genom försäljningen af brännvin och alkoholhaltiga drycker, vore det helt naturligt, att samhället äfven gjorde något för dessa stackars olyckliga, som hemfallit under lasten.

Om herrarne tillåta, skall jag bedja få relatera några siffror, som visa, att spritkonsumtionen ökats här i Stockholm på ett särdeles oroväckande sätt. Folkmängden i Stockholm var 1890 245,000 och 1900 301,000 invånare. Spritförbrukningen var 1890 3,450,000 liter och 1900 4,958,000 liter, således nära 5 millioner. Härpå framgår tydligen, att alkoholförbrukningen tilltagit på ett mycket oroväckande sätt, och det kan nästan säkert antagas, att fyllerisjukdomarna tilltagit i motsvarande grad. Statistiken bekräftar äfven detta. År 1890 förekommo fyllerisjukdomar i proportion af 1,96 per 1,000 invånare och 10 år därefter hade det ökat sig till 3,16 per 1,000 invånare. Af denna statistik, som jag tror vara riktig, då jag fått den från en auktoritet på detta område, synes, att ökningen under 10 år uppgår till ungefär 50 procent. Jag finner det därför tydligt, att samhället bör taga detta missförhållande under allvarligt öfvervägande och söka i tid råda bot på detsamma. Något bör göras för att åt samhället återföra den mängd af olyckliga individer, som angripits af alkoholsjukdomarna; göra vi ingenting, så är ju klart att det onda förvärras.

Den skrifvelse lagutskottet tillstyrkt afser endast en utredning af förhållandena på detta område, och jag ber på grund af nu anförda skäl att få tillstyrka, att lagutskottets förslag måtte antagas af Första Kammaren.

Herr Wieselgren: Den första ärade talaren bad oss vara öfvertygade om att han vore en varm nykterhetsvän, ehuru han på samma gång yrkade afslag på lagutskottets förslag. Han kände själf, att det skulle kunna tyckas ligga en motsägelse häri, och sade därför till, huru saken förhölle sig. Jag är alldeles icke förvånad öfver detta motsatsförhållande. Man kan vara en mycket varm nykterhetsvän och ändå yrka afslag på sådana framställningar som den här föreliggande. Jag kan säga det så mycket säkrare, som jag själf länge känt mig mycket tveksam i frågan. För åtminstone tjugu år sedan vände jag mig på grund af framställning från generaldirektör Huss och doktor Levin i Bie till dåvarande statsministern med förfrågan, huruvida regeringen tänkte vidtaga åtgärder för att åstadkomma den tvångsinternering i drinkarasylor, som båda dessa läkare ansågo nödvändig för att kunna åstadkomma vissa drinkares stadigvarande förbättring. Svaret, jag fick, var afböjande; och därmed förföll mitt åtgörande i denna fråga. Jag har dock hela tiden sedan dess varit lika varm nykterhetsvän som förut; och därför må den förste ärade talaren ju icke tvifla på sanningen af mina ord, att jag alls icke undrar öfver att han, ehuru varm nykterhetsvän, ändå yrkar af-

*Ifrågasatt in-
ternering af
alkoholister.*
(Forts.)

Ifrågasatt in- slag på lagutskottets hemställan. Men jag ber också få säga, att
 ternering af man kan vara en varm nykterhetsvän och ändå yrka bifall; det
 alkoholist. finnes skäl också för denna ställning till frågan. Jag har så
 (Forts.) ytterst lätt att förstå, huru motvillig man i allmänhet känner sig
 för detta förslag, då man vet, att årligen ungefär 40,000 personer
 dömas för fylleri i vårt kära fosterland; och den, som läser fång-
 vårdsstyrelsens årsberättelser, finner där siffror, som äro i sanning
 lika afskräckande. Af dem t. ex., som dömas till arbete vid våra
 tvångsarbetsanstalter, är det ungefär 90 procent, som komma dit
 på grund af fylleri. Då må man ju icke undra, om, såsom samma
 talare nyss här, man frågar sig: Huru i all världen skall vår
 ekonomi räcka till för att anskaffa asylor för att vårda så många
 drinkare, som härvidlag skulle komma i fråga att behandlas? Nej,
 det är tvärtom en så alldeles naturlig fråga, att hvem som helst
 mycket väl kan känna sig tveksam, och jag vill icke alls åtaga
 mig att drifva dessa tvifvelsmål på flykten; jag erkänner gärna
 att de äro mycket berättigade och vet visst icke själf huru för-
 söket, om det göres, skulle utfalla.

Men det finnes dock åtskilliga sidor af saken, som talar för
 de åtgärder, hvilka en föregående talare här förordat. Jag har
 här i min hand en skrifvelse, som jag fått från svenska läkarnes
 nykterhetsförening. Jag vill icke läsa upp den alltigenom, då vi
 redan hunnit så långt fram på eftermiddagen; men jag vill kon-
 statera, att dessa herrar läkare hafva med afseende på denna fråga
 om tvångsinternering, som är oskiljaktig från det förslag, som
 föreligger, uttalat sig så, att *då alkoholisterna ofta äro farliga för sig
 själfva och sin omgivning i sådan grad, att de måste anses icke
 fullt tillräckliga, måste samhället äga rätt att internera dem lika
 väl som vissa sinnessjuka.* Jag tycker detta åskådnings sätt är
 fullt befogadt. Slutligen säger nämnda förening, att *då det visat
 sig, att alkoholisterna icke kunnat förmås att frivilligt låta sig inter-
 neraras, måste samhället inskrida med ett visst tvång, visserligen med
 iakttagande af en viss försiktighet för att förekomma missbruk.*
 Jag tror de hafva rätt i dessa båda stycken.

En föregående talare framkastade såsom bevis på att saken
 skulle kunna utan större kostnader låta sig göra, att man borde
 anordna anstalterna i förening med visst tvångsarbete. Mina
 herrar, sanningen är den, att staten redan har rätt stora sådana
 drinkarasylor, ty tvångsarbetsanstalterna äro ju i själfva verket
 sådana. De nämnda 90 procenten, som drinkarne utgöra af dit
 sända personer, må väl visa, att vi verkligen i dessa tvångsarbets-
 anstalter äga inrättningar för sådant syfte. Men huru ställer sig
 lagstiftningen gentemot möjligheten att anstalterna skola kunna
 verka såsom asylor? Svaret blir: på ett alldeles tokigt sätt. I
 stället för att dtdöma dessa fylleriets offer första gången på
 längre tid och därmed gifva fångvården möjlighet att på dem
 utöfva inflytande, fysiskt och psykiskt, har lagen af en missför-
 stådd barmhärtighetskänsla och påverkad af förhållandena från
 strafflagen, som för små förseelser pålägger små straff, satt tvångs-

arbetstiden så kort, att det är alldeles omöjligt för fångvärderna att utöfva den minsta inflytelse på dem; utan de gå oftast ut sådana de kommit in. Minimum för tvångsarbets tiden är *en månad*; en stor del af dessa i barmhärtighetssyfte men i grunden med hänsyn till detta minimum obarmhärtigt dtdömda kunna under ett och samma år gå ut och in åtskilliga gånger. Af de 33 under myndighetsåldern, som under 1900 voro intagna på Svartsjö tvångsarbetsanstalt, voro 23 där för första gången, 7 för andra gången, 2 för tredje och 1 för fjärde gången. Huru skulle det då vara möjligt för denna sorts drinkarasylter att utöfva den minsta inflytelse på dem de hafva om hand?

*Ifrågasatt in-
tärning af
alkoholister.*

(Forts.)

Hvad beträffar det, som föregående talare nämnde därom, att genom de å en anstalt intagnes arbete kunde åtskilligt inbringas för staten, må man erinra sig, att drinkarne komma in till anstalterna förstörda, mer eller mindre försupna, så att det icke är mycket att i början åtminstone vänta af deras arbetskraft. I den mån de vistas på anstalten längre tid, torde man kunna tillgodogöra sig denna kraft; men på korta tider är det rakt omöjligt. Jag vill också erinra herrarne om fylleristatistiken från storstäderna, hvilken visar, att en och samma person under samma år kan dömas för fylleri ända till 30 gånger. I Stockholm förekom t. o. m. sista året, att en person därunder fälldes 31 gånger! Nog är det en gränslös fåvitskhet att behandla alkoholister på detta sätt, och hvilka oerhörda kostnader ådragas icke staten genom strafflagens bestämmelser i afseende å fyllerimål! Huru går »straffet» till? De komma in förslöade och uttärda, tillbringa några dagar i fängelset för att undergå sitt förvandlingsstraff, äta, dricka och rekreera sig; fångvärdsstyrelsen kan icke utan att gripa in i lagens bestämmelser ens sätta dem på sämre kost än dem, hvilka sitta inne under åratat. Emellertid få de njuta sina bestraffningsdagar, omansas på allt sätt och gå ut för att börja på nytt. Om man beräknar statens kostnader för detta asyltvång, tror jag, att penningarna vore bättre använda, ifall de användes på nu föreslagen asylbehandling. Jag kan mycket gärna gå in på hvad talaren på norrlandsbanken afsåg, då han frågade, om icke de penningar, som skulle erfordras för asylter, skulle kunna bättre användas; han tänkte kanske då på dessa drinkares hustrur och barn; men man kan bäst nå hustrur och barnen genom mannen; kan man förbättra honom, då har man skänkt hustrur och barnen en ganska stor gåfva.

Huruvida det kan lyckas, står dock i vida fältet. Jag är en stor pessimist beträffande resultatet af de enskilda personernas behandling, men man måste våga något för att något vinna. Jag är emellertid icke alls oviss om att det icke är bättre för Riksdagen att *efter* utredning af denna fråga ingenting göra än att göra ingenting *före* en utredning, eller att undanskjuta utredningen och så ingenting göra. På denna grund, synes det mig, skulle alla kunna enas, och på denna grund synes det mig verkligen klokt af kammaren att bifalla lagutskottets förslag. Därigenom

*Ifrågasatt in-
lemning af
alkoholister.
(Forts.)*

vållas icke i minsta mån någon skada. I andra fallet skulle man kunna säga: ni har icke haft så mycket intresse för saken, att ni ens har velat låta undersöka den, och det blefve oss till skam och skada. Jag anhåller om bifall till lagutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framställdes, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarade sig anse den förre propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller, hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 37, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 33;

Nej — 65.

Då tiden var långt framskriden, beslöt kammaren, på framställning af herr talmannen, att uppskjuta behandlingen af återstående ärenden på föredragningslistan till en annan dag.

Herr *von Mentzer* afgaf en motion, n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 62, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående brobyggnad öfver Lule älf vid Trångforsen;

n:o 63, med anledning af kamrarnes återremiss å statsutskottets utlåtande n:o 13 i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 10 angående upplåtelse till Öxelösund—Flen—Västmanlands järnvägsaktiebolag af mark från kronodomänerna Väderbrunn n:o 1, Lilla eller Tyska kungsladugården och Stora kungsladugården i Södermanlands län; samt

n:o 64, i anledning af väckt motion om anslag till vice härads-höfdingen G. E. Fahlerantz;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden:

n:o 5, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående grunderna för aflöning af lärare vid fortsättnings-skolor;

n:o 6, i anledning af väckt motion om statsbidrag till aflö-nande af fjärdingsman; och

n:o 7, i anledning af väckt motion om aflöning till ämnes-lärare vid högre folkskolor; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 3, i anledning af väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående understöd åt äldre barnmorskor; och

n:o 4, med anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till förekommande eller lindring af olägenheterna för skärgårdsbefolkningen af sjöfarten inomskärs under vintertiden.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Söderberg* under 2 veckor, räknadt från den 1 nästkommande april.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde;

hvarjämte, likaledes på hemställan af herr talmannen, kam-maren medgaf, att de anslag, som utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 4,55 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Fredagen den 31 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet *von Friesen* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anslag till förbättrade anordningar för barnmorskeundervisningen i Stockholm.

Justerades protokollet för den 24 i denna månad.

Anmälades och bordlades sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande, n:o 8, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om viss ändring af § 15 i Kungl. Maj:ts förnyade förordning angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända, den 16 maj 1890.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 50, angående åtgärder för inskränkning af kungörelsers uppläsande i kyrkorna; och

n:o 51, angående revision af de författningar, som afse pris-kuranters och markegångstaxors upprättande.

Föredrogs och hänvisades till Riksdagens särskilda utskott n:o 2 herr *von Mentzers* den 29 innevarande månad afgifna och samma dag bordlagda motion, n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 29 innevarande mars bordlagda ärenden, nämligen statsutskottets utlåtanden och memorial nis 9 och 62—64, sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden nis 5—7 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden nis 3 och 4.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den under sammanträdet aflämnade kungl. propositionen.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Herr *Björklund* afgaf en motion, n:o 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,42 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
